

MILJÖ OCH GRÖN OMSTÄLLNING

SLUTPROTOKOLL, CENTERPARTIETS PARTISTÄMMA
19-22 SEPTEMBER 2013

Ett hållbart val
CENTERPARTIET

1. INLEDNING

Centerpartiet ska vara en ledande kraft för att ställa om till hållbar utveckling i Sverige och internationellt. Vi är det parti som gör att miljöpolitiken går från ord till handling, som gör att det hållbara samhället realiserar med effektiva och långsiktiga åtgärder. Ekologin utgör den enda hållbara grunden för ekonomisk tillväxt och framtida välstånd. En kraftfull miljöpolitik mobiliserar alla sektorer i samhället för att uppfylla miljö kvalitetsmålen och för att säkra att vi till 2050 har ett klimatneutralt samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser i Sverige.

Miljömässigt hållbara spelregler är en förutsättning för långsiktigt hållbar konkurrenskraft. Ju tidigare företag, kommuner och andra delar av samhället kan bidra till att göra vardagen giftfri, samhället fritt från växthusgasutsläpp, energin förnybar och säkrar ekosystemtjänster, desto större blir fördelarna när resten av världen ställer om. Ju fler jobb som omfattas av miljöomställningen, desto större blir de långsiktiga vinsterna. Det är avgörande med engagerade medborgare och entreprenörer som kontinuerligt lär sig mer om vinsterna av miljöåtgärder och bidrar till att finna lösningar.

Miljömålen handlar om att vi alla ska ha tillgång till ren luft, starka fiskbestånd, giftfri mat i vardagen och en rik och varierad natur. Att uppfylla målen är en förutsättning för individers frihet och livskvalitet, hållbar ekonomisk utveckling samt andra humanitära värden.

Sverige är som litet land beroende av starkt internationellt samarbete. Vi ska påverka omvärlden genom effektiva samarbetsformer kring stora miljöfrågor och göra Sverige till det goda exemplet som visar att den gröna omställningen är möjlig att förena med välstånd och utveckling.

2. GRÖN EKONOMI OCH JOBB

Ekosystemen och klimatet är grunden för hela vårt ekonomiska system. En ekonomi på andra villkor är inte långsiktigt hållbar.

Att förena tillväxt och miljö är ingen myt, det är en möjlighet. Det har vi visat både nationellt och lokalt. I en grön marknadsekonomi är ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken avgörande för en snabb och effektiv omställning till ett hållbart samhälle. Centerpartiet insåg tidigt kraften i miljöriktade ekonomiska styrmedel och har sedan 1970-talet varit drivande för att införa tuff miljölagstiftning.

En grön ekonomi bygger på principen att det som är bra för miljön, såsom arbete och tjänster, ska vara billigt, medan det som är dåligt för miljön ska vara dyrt. Miljöföraren ska betala för hela den skada som skapats medan det miljöfrämjande, som stärkande av ekosystemtjänster eller

förnybar energi, belönas. Det är nödvändigt att fasa ut miljöskadliga subventioner.

Ekosystemtjänster, såsom bins pollinering av grödor eller naturlig rening av vatten och luft, behöver värderas genom rätt prissättning och andra styrmedel såväl nationellt, lokalt som i företags balansräkningar.

En av de mest effektiva metoderna är grön skatteväxling, som innebär att skatten höjs på det som är miljöskadligt och att intäkterna finansierar skattesänkningar på arbete och miljöförbättrande verksamhet. Rätt utformad, med hänsyn till att miljöskatter bör avskaffa sig själva, ger grön skatteväxling förutsättningar för både ett bättre skattesystem och fler jobb och fler växande företag.

Pris på koldioxid är vårt effektivaste verktyg i klimatarbetet, med unik bredd och effekt på samhällets alla aktörer. En metod är den koldioxidskatt som med framgång införts i Sverige. En annan är utsläppsrätter, där vi först bestämmer utsläppsminskningarna av koldioxid och där företagen får köpa rätten att släppa ut inom denna begränsning och sinsemellan handla dessa utsläppsrätter. Sverige bör både verka för att fler länder inför en koldioxidskatt och för att stärka EU:s utsläppshandel. EU ska förbli ett föredöme för hur andra länder och regioner kan prissätta koldioxid med utsläppstak och utsläppshandel. EU:s utsläppsmål får inte sättas så att det är nästan gratis att släppa ut koldioxid.

Med miljöstyrande skatter och ekonomiska styrmedel, som koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter, kan vi skapa en stark omvandlingskraft i hela marknadsekonomin för att motverka en fortsatt klimatkris. Omvandlingskraften kommer från de entreprenörer och miljöteknikföretag som skapar smarta lösningar och tekniskiften till det förnybara, energi- och resurseffektiva, det giftfria och det som stärker ekosystemtjänsterna. När staten skapar rätt politiska ramverk blir det lönsamt för företag, kommuner och medborgare att agera.

Sverige blev tidigt ett internationellt miljöföredöme och det kan vi fortsätta att vara genom att förena ett ekonomiskt och ekologiskt tankesätt i begreppet hållbarhet. När Sverige visar vägen till en grön omställning kommer aktörerna på den svenska marknaden att få ett försprång jämfört med de länder som väljer att vänta med att prioritera en grön samhällsutveckling. Miljöutmaningarna som världen står inför innebär unika möjligheter till nya och växande miljöteknikföretag. Svenska företag, entreprenörer och innovatörer inom miljöteknikbranschen liksom företag som utvecklar de miljöfrämjande affärsområdena har en stor potential och ett kunnande som kan utvecklas, kommersialiseras och omvandlas till exportmöjligheter.

Centerpartiet har tagit ett samlat grepp för att skapa goda förutsättningar för utveckling av svensk miljöteknik – från forskning och innovation till demonstration, kommersialisering och export. Centerpartiet förespråkar ett långsiktigt och generellt stöd till forskning och utveckling eftersom att detta är centralt för produktutveckling och marknadstillträde för små, innovativa företag.

Det ekonomiska välståndsmåttet BNP behöver kompletteras med värdering av naturkapitalet och andra indikatorer som visar om samhället klarar miljökvalitetsmålen, vilket är en garant för hållbar utveckling.

Centerpartiet vill att pensionskapitalet klimatsäkras. Studier visar att det idag finns en kraftig ekonomisk övervärdering av olje-, kol- och gasreserver. Minst två tredjedelar av de fossila fyndigheterna måste lämnas orörda om världen ska klara två graders-målet, det vill säga, att inte höja den globala medeltemperaturen mer än två grader. När hänsyn inte tas till att majoriteten av fossilreserverna inte kan utvinnas blir konsekvensen att många företags fossila kapital är mycket kraftigt övervärderat. Det bör finnas en konsekvens mellan att undvika en klimatkris som hotar den framtida välfärden, inte minst för framtidens pensionärer, och hur pensionskapitalet placeras. För att exempelvis det svenska pensionskapitalet, inklusive AP-fonderna, ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt bör övervärderingen av tillgångarna i fossil energi, och riskerna förknippade med dessa, beaktas vid förvaltningen. Svenskt pensionskapital behöver värdesäkras inför en framtid där fossila bränslen inte subventioneras utan istället får stå för sina externa kostnader.

När det gäller de statligt ägda bolagen bör målet vara att de ska minska sina klimatpåverkande utsläpp med 40 procent från 1990 års nivå till år 2020 för att till år 2050 hinna ställa om till ett klimatneutralt samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser.

Politikens inriktning behöver främja stora miljöfrämjande förändringar i våra produktionsmetoder, bostadsbyggande, energiproduktion och infrastrukturplanering för att nå hållbar samhällsutveckling. Syftet med miljöpolitiken är att till nästa generation överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem i eller utanför Sveriges gränser. För en samhällsutveckling i denna riktning är det viktigt att visa på vinsterna av en proaktiv miljö- och klimatpolitik. Dessa vinster kan vara hälsovinster när farliga ämnen ersätts av grön kemi eller ökade jobb och importintäkter av nya miljöteknikföretag eller ekonomiska vinster vid effektivare resursanvändning.

3. GRÖN SAMHÄLLSUTVECKLING LOKALT, REGIONALT OCH NATIONELLT

Centerpartiet leder miljöarbetet i många kommuner och landsting, ofta med goda resultat, och dessa har idag en central roll i att driva miljöomställningen framåt, en roll som vi vill stärka. Det är här som de många av verktygen för en hållbar samhällsplanering finns. Staten spelar en viktig roll genom att sätta miljömål, ekonomiska styrmedel, byggnormer och göra infrastruktursatsningar men det är på lokal och regional nivå som de genomförs. Nationella krav på hållbarhet i fastigheter måste skärpas radikalt så att vi klarar energi- och miljömål och bidrar till noll nettoutsläpp och effektivare energianvändning. Eftersom kommuner och landsting på många sätt är avgörande faktorer i att driva på klimatarbetet är det viktigt att de uppmuntras från staten, inte förhindras att ställa höga miljökrav. Centerpartiets långsiktigt hållbara bostadspolitik ser energibesparing och giftfrihet som en tillgång och vi vill att kommunerna driver miljöarbetet framåt på alla områden och att de får ökat stöd i form av pådrivande statliga beslut.

Centerpartiet driver på för en aktiv grön samhällsplanering och inrättande av lokala och regionala klimatfärdplaner inom mandatperioden 2014-2018 i syfte att all samhällsbyggnad ska leda till ett grönt samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser till år 2050. Även de ekonomiska och hälsomässiga effekterna av miljöpåverkan bör räknas in. Detta inkluderar en föredömlig avfallshantering där matavfall kan rötas till biogas och en trafikplanering som konsekvent gynnar de mest miljöeffektiva transporterna. Tillgänglighet till natur- och grönområden av god kvalitet nära människors bostäder ska säkras eftersom det bidrar till livskvalitet, god fysisk och psykisk hälsa vilket minskar sjukvårdskostnader och bidrar till turismintäkter och jobb. Vi kan också bli mycket bättre på att bygga in gröna värden, ekologiska samband och ekosystemtjänster i tät bebyggelse exempelvis genom gröna tak, ekодукter och träd.

Kommuner och offentlig sektor kan genom upphandlingar utöva en betydande marknadsmakt och bidra till att främja gröna jobb. Centerpartiet bör verka för att höga miljö- och hållbarhetskrav ställs vid relevanta offentliga upphandlingar och att kraven följs upp. Höga miljökrav är särskilt viktiga vid upphandling av kollektivtrafik, transporter och tjänstebilar, IT, byggtjänster, livsmedel och produkter till verksamheter som skola, vård och omsorg samt läkemedel, kemikalier och medicinsk utrustning i vården. Kommunala och landstingsägda byggnader bör vara föredömen för resurs- och energieffektivitet och anläggande av lokal energiproduktion genom exempelvis solpaneler. Nya bostäder ska byggas med höga miljökrav.

Byggnormer bör styra mot större hållbarhet. Större nya bostadsområden ska ta hänsyn till att förutsättningarna för god kollektivtrafikförsörjning i kombination med cykelleder kan uppfyllas.

En särskild planering för cykelinfrastruktur behövs för att möta behoven hos det ökande antalet cykelpendlare. Detta bidrar till stärkt folkhälsa, livskvalitet, miljö och ekonomiska vinster liksom tidsvinster.

Kommunerna och den regionala planeringen måste vidta åtgärder så att luftkvalitetsmål nås och EU:s normer inte överskrids. De miljöbästa transporterna bör därför alltid gynnas och på så sätt bör gång och cykeltrafik vara huvudalternativet i tätorter. I andra hand kommer kollektivtrafiken tätt följt av yrkestransporter, miljöfordon, bilpooler och samåkning som bör gynnas framför privatbilism. Investeringar och samhällsplanering ska därför även främja detta. Kommuner kan anta riktlinjer för miljövänliga transporter där tåg är utgångspunkten för längre resor. Införandet av miljözoner är ett viktigt verktyg i arbetet mot att nå en fossiloberoende fordonsflotta på lokal nivå, därför bör dessa användas och beslutas om på lokal nivå, istället för genom nationellt regelverk. För att föra makten närmre dem de berör så bör miljö-, dubbdäcks- och trängselavgifter i städer beslutas lokalt eller regionalt och användas för att främja en bättre miljö och ett effektivare utnyttjande av vägnätet. I de tätorter där halten av partikeln PM10 överskrids bör möjligheten att införa dubbdäcksavgift finnas.

På många ställen i landet är bilen en nödvändig förutsättning för att kunna bo och arbeta. En omställning till miljövänliga bränslen är central för att nå miljömålen. För Centerpartiet är det inte bilen som ska bort, utan fossila drivmedel som ska ersättas av förnybara bränslen. Centerpartiet kommer att verka för en nationell samordning mellan kommuner och regioner av laddinfrastruktur och tankställen för förnybara drivmedel. Det ska finnas goda förutsättningar att resa med miljöbil i hela landet. Med en välutbyggd it-infrastruktur ökar möjligheterna att arbeta hemifrån.

Kommunerna förfogar över viktiga instrument för geografisk planering men på den regionala nivån saknas motsvarande möjlighet. Centerpartiet vill ge regionerna ett ökat ansvar för att slå vakt om biologisk mångfald och biodiversitet genom aktiva planeringsåtgärder. Även landstingens verksamhet har betydande miljöpåverkan genom exempelvis upphandling, kollektivtrafik och läkemedelshantering. Centerpartiet anser därför att varje landsting ska ha en tydlig miljöstrategi.

4. KLIMAT OCH ENERGI

Klimatfrågan är en av vår tids ödesfrågor. Redan med dagens uppvärmning är konsekvenserna mycket allvarliga. Om vi inte lyckas att begränsa klimatpåverkan från mänsklig aktivitet går vi mot en 5-gradig höjning av jordens medeltemperatur med förödande effekter för människor,

ekosystem, ekonomi, livsmedelsförsörjning och hela samhället som följd. Omställningen av vårt samhälle i klimatsmart riktning är avgörande för hållbar utveckling. Centerpartiet har varit pådrivande för Riksdagens beslut om att Sveriges utsläpp av växthusgaser ska minska med 40 procent till år 2020 och att Sverige senast år 2050 ska vara ett klimatneutralt samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser.

I målet till 2020 ingår att en del av målet uppnås genom uppköp av utsläppsrätter från andra länder. Det innebär att Sverige gör en viktig insats för att bygga upp en fungerande utsläppsmarknad internationellt. Efter 2020 vill vi dock se separata mål för utsläppsminskningar nationellt och internationellt i syfte att ytterligare stärka omställningen och göra detta mer transparent. Det svenska målet till 2050 bör utformas som ett nettomål. Uppköp av utsläppsrätter utomlands ska inte användas för att uppnå detta nationella mål.

Delmål per mandatperiod och kontrollstationer behöver inrättas på vägen till 2050 och ligga till grund för konkreta handlingsplaner. Med nettomålet till 2050 innebär det att vissa delar av samhället fortfarande kan ha klimatpåverkande utsläpp, medan andra behöver bidra till att kol tas ur atmosfären. För att klara detta behövs styrmedel, däribland en utvecklad grön skatteväxling och samhällsplanering för noll nettoutsläpp. För klimatet och den biologiska mångfalden är ett hållbart brukande av skogen och dess upptag av kol i skog och mark en viktig fråga. Att bruka våra skogar på ett hållbart sätt, utan att de förbrukas, samtidigt som vi nyttjar restprodukterna för att få fram en bioråvara som kan ersätta fossila bränslen, olja i kemiindustrin eller ohållbart odlad bomull i textilier är centralt i en hållbar och klimatsmart ekonomi.

Vi behöver säkra att miljö- och klimatmålen är satta enligt vetenskapliga råd och utifrån försiktighetsprincipen. EU behöver höja sitt 2020-mål till minst 30 procent eftersom att forskning visar att 40 procent utsläppsminskning i EU till år 2020 kan vara nödvändigt för att öka sannolikheten att klara två graders-målet. Även bindande delmål för utsläppsminskningar, energieffektivisering och förnybart behövs till 2030. Det är avgörande att EU:s politik levererar nödvändiga utsläppsminskningar genom verktyg som EU:s handelssystem för utsläppsrätter liksom fordons- och produktrelaterad lagstiftning.

Idag finns ett stort överskott av utsläppsrätter i systemet och priset på koldioxidutsläpp är kört i botten. Det är avgörande för utsläppshandeln att utsläppsminskningarna skärps, för klimatets skull och för att ett långsiktigt hållbart koldioxidpris ska ge de långsiktiga korrekta incitamenten för investeringar och ekonomiska beslut. Sverige kan på kort sikt medverka till att strukturella förändringar av EU:s utsläppshandel sker genom exempelvis en set-aside av det stora överskottet

av utsläppsrätter. En set-aside innebär att tilldelning och auktionering av utsläppsrätter vid ett tillfälle kraftigt dras ned och läggs åt sidan.

De högt satta ambitioner som Sverige har för förnybar energi och ökad energieffektivitet till 2020 behöver följas av nya målsättningar.

Centerpartiet vill att Sverige antar nya ambitioner och målsättningar för ökad användning av förnybar energi och ökad energieffektivisering till år 2030. Detta behövs för att säkerställa att arbetet fullföljs och för att nå ett klimatneutralt Sverige utan nettoutsläpp till år 2050. För att nå dessa målsättningar bör de följas upp av styrmedel som stimulerar förnybar energiproduktion i såväl liten som stor skala och styrmedel som lägger en allt högre kostnad på klimatpåverkan. Ett exempel på ett sådant styrmedel är elcertifikat vilket är ett marknadsbaserat stödssystem.

Denna utveckling är både nödvändig och realistisk. Sverige har redan idag den högsta andelen förnybar energi i EU.

Sedan Centerpartiet och Alliansregeringen kom till makten har elproduktionen från vindkraft ökat med 700 procent, och från biobränslen med 50 procent. Andelen förnybara drivmedel har mer än fördubblats. Parallellt med denna utveckling fortsätter den förnybara energin snabbt att bli allt mer konkurrenskraftig, och kan idag i många avseenden konkurrera med såväl fossila bränslen som kärnkraft. En stark och riktad energiforskning, inte minst i Sverige, har bidragit till detta.

Samtidigt som energin måste bli grönare är det viktigt att den används effektivare. Trots Sveriges stora energiintensiva industri, och en växande ekonomi har energianvändningen varit stabil under de senaste decennierna, men samtidigt finns fortsatt stora potentialer att bli effektivare.

Insatser i form av Program för energieffektivisering (PFE) i industrin, rådgivning gentemot hushåll och företag och tuffa krav på byggnader och energianvändning är alla vägar för att uppfylla EU:s mål om 20 procent effektivare energianvändning till år 2020, men arbetet får inte stanna där.

Med ett hållbart energisystem i sikte, är Centerpartiets vision att Sverige inom en generation ska vara ett samhälle med 100 procent förnybar energi fritt från kärnkraft och uranbrytning. Centerpartiet har inom regeringens energiöverenskommelse drivit igenom ett ökat ägaransvar för kärnkraftens risker och att inga subventioner får ges till kärnkraft. Detta innebär att kärnkraften i högre utsträckning står för sina kostnader. Tydliga stimulanser för att bygga ut och

satsa på andra generationens biodrivmedel och mer förnybar energi liksom tydliga begränsningar för kärnkraften ger långsiktiga och förutsägbara spelregler för energimarknaden.

Investeringsviljan och energiomställningen vinner på största möjliga tilltro till dessa långsiktiga spelregler.

Nya fossila bränsletillgångar som till exempel skiffergas som nu exploateras kraftigt runt om i världen riskerar att försena omställningen till förnybar energi. Billig gas som ersätter kol i en del av världen kan lokalt bidra till minskade utsläpp, men i ett större perspektiv bidrar detta till att billig kol finner nya marknader och konkurrerar med andra, förnybara, kraftslag. Europa och vår omvärld riskerar därmed att bindas fast i en fossilberoende infrastruktur som fortsätter att ge klimatpåverkan i decennier framöver. Miljöpåverkan och metangasutsläpp vid gas- och oljeutvinning ur skiffer är ytterligare osäkerhetsfaktorer i den globala pågående energiomställningen och all utvinning av fossil energi bör stå för sina fulla miljökostnader. Metoden att utvinna gas och olja ur skiffer, genom så kallad fracking, är förenad med påtagliga och idag översiktliga miljörisiker. Med hänvisning till försiktighetsprincipen bör Sverige införa ett förbud mot gas- och oljeutvinning ur skiffer.

Vägen framåt är att främja teknikneutralitet och en mångfald av förnybara energislag genom långsiktiga och förutsägbara spelregler, ambitiösa mål och delmål för Sverige liksom fortsatta forskningsinsatser för att främja utveckling och spridning av ny hållbar energi. Samtidigt ska vi fortsätta att stegvis minska beroendet av fossil och ändlig energi.

5. EN HELTÄCKANDE OMSTÄLLNING AV TRANSPORTERNA

Land-, sjö- och lufttransporter är en förutsättning för det moderna välfärdssamhället. För Centerpartiet är det viktigt att människor ska kunna bo, arbeta och driva företag i alla delar av vårt land. Goda kommunikationer underlättar människors vardag och skapar förutsättningar för hållbar tillväxt i hela Sverige. Under överskådlig framtid är bilen en nödvändighet för att människor i stora delar av vårt land ska få vardagen att fungera.

Samtidigt är fossila bränslen i våra fordon bland de största orsakerna till växthusgasutsläpp och miljöproblem i form av avgaser och partiklar vilket leder till tiofalt fler förtida dödsfall än trafikolyckor. Vägtransporterna behöver minska sina utsläpp avsevärt om vi ska klara de nu uppsatta miljö- och klimatmålen. Alla transporter behöver också bära kostnaden för sin totala miljöpåverkan.

Prioriteringen om en fossiloberoende fordonsflotta till år 2030 är en viktig vägledning i det politiska arbetet. Strategin kräver långsiktighet, skärpta ekonomiska drivkrafter, gradvis höjd koldioxidskatt, regelbundna kontrollstationer och fortsatt goda villkor för förnybara drivmedel. Privatpersoner och företag måste veta att det långsiktigt lönar sig att satsa på fordon och bränslen med hög miljöprestanda.

Ett viktigt steg för att minska utsläppen från privatbilar är att införa en bonus-malus-modell vid köp av nya bilar som kan bidra till en miljövänligare bilpark. Bonus-malussystemet ger en miljöbilspremie, en bonus, vid köp av en ny bil som har lägre koldioxidutsläpp än genomsnittet. Miljöbilspremien ökar stegvis ju lägre utsläpp som bilen har, och bonusen finansieras med respektive avgifter vid köp av bilar med utsläpp högre än genomsnittet.

Centerpartiets vision är att alla transporter ska vara energieffektiva och drivas på förnybara bränslen. Detta förutsätter långsiktiga och goda villkor som främjar produktion och tillhandahållande av förnybara drivmedel och el. Därtill behövs ökat fokus på klimatsmart samhällsplanering och alternativa färd sätt såsom en slopad förmånsskatt på kollektivtrafik som gör det lönsammare för privatpersonen att åka kollektivt och mer gynnsamt för klimatet. Centerpartiet vill att arbetsgivare ska kunna köpa kollektivtrafikkort åt sina anställda utan att betala sociala avgifter och sänka den anställdes förmånsbeskattning så att detta blir ett prisvärt alternativ till bilen.

Utsläppen från personbilar har minskat i Sverige sedan 1990. Men när det gäller tunga transporter, sjöfart och flyg är vägen till målet längre. Internationell påverkan, samarbete och strategier är centralt för att klara omställningen av sjöfart, flyg och tunga transporter liksom att energianvändningen vid körning effektiviseras. Det första steget är uppnått, att flyget inkluderats i handelssystem med utsläppsrätter. Nästa steg är att samma krav ställs på sjöfarten. Alla transporter ska stå för den fulla kostnaden av sin miljöpåverkan. Denna omställning är en av Centerpartiets viktigaste miljöpolitiska utmaningar att driva i Sverige.

Tunga vägtransporter är en av de största utmaningarna där utsläppen har ökat sedan 1990. Samtidigt är tillgången till konkurrenskraftiga och goda transporter avgörande för jobben i Sverige. Både skogs- och livsmedelsindustri, från den enskilda näringsidkaren till det stora företaget, som finns spridda över hela landet är beroende av lastbilar. Sverige har världsledande fordonstillverkare och skulle kunna ha världens bästa bussar och lastbilar ur miljösynpunkt. För att nå detta behöver vi underlätta omställningen av bussar och lastbilar, som Centerpartiet och Alliansregeringen gör för personbilar. Viktiga steg är att möjliggöra nya fordonstyper såsom långa och tunga lastbilar och att möjliggöra en klassificering av lastbilars koldioxidutsläpp och att

införa styrmedel som miljöriktade premier för att gynna de miljöbästa och mest energieffektiva lastbilarna och bussarna. Detta kan kombineras med incitament för att tanka med miljövänliga bränslen och andra utsläppsminskande drivmedel. Krav, uppföljning och miljötillsyn för tunga transporter behöver skärpas för att motverka ohållbar konkurrens från tunga transporter från länder med lägre miljökrav.

En överföring av långa godstransporter till järnväg skulle medföra en minskad belastning på våra vägar och minskade utsläpp från den tunga trafiken. Åtgärder mot järnvägens kapacitetsbrist och flaskhalsar skulle ge stora vinster i närtid för både samhällsekonomi och miljö. Höghastighetsbanor mellan de tre storstadsregionerna kan möjliggöra ökad attraktivitet för flera delar av landet. Fortsatt forskning kring elektrifiering av vägar och induktiv laddning är viktigt för den tunga trafiken och bussar. Även forskning och utveckling av omlastning och samdistribution genom mindre eldrivna lastbilar i tätorter behöver intensifieras.

6. GIFFRI VARDAG I KRETSLOPPSSAMHÄLLET

Vi utsätts dagligen för flera farliga ämnen och olika kombinationer av farliga ämnen. Barn är särskilt känsliga för farliga ämnen som de kommer i kontakt med via maten, luften eller som utsöndras från produkter i hem och förskolor.

För majoriteten av de ämnen som används idag saknas information om deras påverkan på människa och miljö, än mindre vet vi hur dessa tusentals kemiska ämnen samverkar med varandra. Av nära 100 000 industrikemikalier finns tillräcklig miljö- och hälsoinformation endast för ett fåtal procent. Särskilt hormonstörande ämnen uppmärksammas då de medför ökad risk för folkhälsosjukdomar som fetma, diabetes och hjärt-kärlsjukdomar och försämrad spermiekvalitet. Även tungmetaller som kadmium i livsmedel utgör en hälsorisk då det bidrar till benbrott vilket beräknas medföra miljardkostnader för samhället.

Kemikalier regleras huvudsakligen genom EU-gemensamma krav och regler på information och märkning som begränsar farliga ämnen eller produkter. Centerpartiet kommer med stor kraft fortsätta arbetet för att stärka den EU-gemensamma kemikalielagstiftningen REACH. Sverige ska inta en ledande roll för att inom REACH föreslå och utreda ämnens skadlighet, vilket utgör grunden för eventuella begränsningar. Sverige ska driva på för möjligheten att hantera grupper av ämnen för att utreda potentiella synergieffekter, så kallade cocktail-effekter. Liksom andra länder har Centerpartiet och Sverige gått före EU genom att förbjuda det hormonstörande ämnet bisfenol-A i barnmatsburkar och vi verkar för ett totalförbud av ämnet. Genom att agera föredöme leder detta ofta till att begränsningar tas fram för hela EU. För flera ämnen vet vi

tillräckligt om deras skadliga effekter för att i linje med försiktighetsprincipen förbjuda dem i Sverige på samma sätt som vi vill göra med bisfenol-A. Sverige bör visa vägen för EU med informationssystem och varudeklarationer för produktgrupper såsom leksaker, textilier och elektronik och även vara pådrivande för att nå globala överenskommelser som reglerar användningen av farliga ämnen.

Ett annat sätt att öka substitution och utfasning av farliga ämnen är att införa ekonomiska styrmedel. Med inspiration från våra grannländer, som har infört skatt på exempelvis hormonstörande ämnen i plaster och kläder samt på växtskyddsmedel vill Centerpartiet införa ekonomiska styrmedel för att göra vardagen giftfri särskilt för våra barn med prioritet till hormonstörande ämnen som ska substitueras eller fasas ut helt.

Sverige bör premiera företag som visar vägen till ett hållbart giftfritt kretsloppssamhälle. Det kan vara företag som kan bevisa att deras produkter är fria från farliga ämnen och som skapar innovationer, giftfria produkter och material eller bidrar till tillväxt inom grön kemi.

Spridningen av farliga ämnen i våra ekosystem måste stoppas och läkemedelsrester ska hindras från att komma in i kretsloppet. Tillämpningen att förorenaren ska betala behöver stärkas när det gäller farliga ämnen, däribland bly i ammunition och kvicksilver i lampor och koleldning. Vi behöver även återföra de livsviktiga ämnena fosfor, kväve och andra viktiga ämnen tillbaka in i kretsloppet. Målsättningen bör vara att alla resurser ska återföras i ekonomin. Idag benämner vi ofta kretsloppssamhället med termen cirkulär ekonomi.

Centerpartiet vill även utveckla producentansvaret till fler avfallsgrupper såsom textilier, byggprodukter och farligt avfall. Producenter och näringsidkare behöver ta ett större ansvar för att hindra spridningen av skräp, inte minst hamnar mycket plast i våra hav och är ett växande hot mot kretsloppen och fisk. Producenter bör också främja möjligheten att återanvända och återvinna komponenter i sammansatta produkter.

Kommunsektorn, som är ansvarig för teknisk infrastruktur som avlopp och avfallshantering, måste utgå från perspektivet att skapa resurssnåla och giftfria kretslopp. Avfallshanteringen bör övergå till att bli en resurshantering för återanvändning där restprodukter knappt finns längre. Förebyggande åtgärder behöver genomföras och återvinningssystem ska vara lättanvända och lättillgängliga för konsumenterna i hela landet liksom att starka drivkrafter för att följa avfallshierarkin bör finnas. Materialåtervinning kan öka genom producentkrav så att produkter av olika material som till exempel plast och papper ska kunna separeras. En grundprincip är att avfall och avlopp ska kunna återföras till odlingsmark utan spridning av farliga ämnen.

7. HÅLLBART BRUK AV JORD OCH SKOG

Sverige ska ha en mycket hög ambition för naturvården. En grundförutsättning är att vi har ett skogsbruk som är konkurrenskraftigt och långsiktigt hållbart och brukas utan att förbrukas. Skogspolitiken ska bygga på frihet under ansvar och en stark äganderätt. Den frivilliga miljöhänsyn som tas i skogsbruket, genom exempelvis certifiering, är viktig för att uppnå miljömålen. Sverige har ett särskilt ansvar att skydda gammelskogar och naturskogar eftersom att de är unika. Fortsatt höga ambitioner i såväl formellt skydd och naturvårdsavtal som skogsbrukets frivilliga avsättningar är viktiga delar av svensk naturvård. Detta är också en förutsättning för att leva upp till nationella miljömål och internationella åtaganden.

Centerpartiet vet att potentialen inom de gröna näringarna kan bidra till lösningar för nya hållbara produkter och tjänster. Skogen har en stor betydelse, både för Sverige som land och för oss människor. Skogen bidrar till sysselsättningen, utgör en av våra största exportvaror och är en plats för rekreation. Vi ser också framväxten av en högteknologisk nisch som satsar på att ta fram nya material av skogsråvaran från bränslen och byggnadsmaterial till textilier. Det är viktigt att vi särskilt söker lösningar som innebär att biomassan används på ett resurseffektivt och ansvarstagande sätt i hela livscykeln. Detta är exempel där den svenska landsbygden kan spela en nyckelroll i, och vara en förutsättning för, den gröna omställningen.

Livsmedelsförsörjningen är en central funktion i ett samhälle. År 2050 förväntas befolkningen på jorden ha ökat till 9 miljarder. Vi ser och har framför oss en värld med tuffare konkurrens om råvaror, ökad efterfrågan på livsmedel och därtill har vi klimatförändringar som kan förändra förutsättningarna för livsmedelsproduktionen drastiskt. Sverige behöver en strategi för en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning.

Centerpartiets målsättning är att öka livsmedelsproduktionen hållbart, utan en negativ påverkan på de mark-, vatten- och ekosystem som produktionen är beroende av. En hållbar livsmedelsproduktion kan istället bidra till att stärka ekosystem och den biologiska mångfalden genom att ha betande djur som håller våra landskap öppna. En förutsättning för en hållbar livsmedelsproduktion med betande djur är en trygg samexistens mellan människor och rovdjur där både naturvårdsintressen liksom intressen från djurägare och andra berörda tas tillvara. Våra rovdjur ska liksom andra arter finnas inom sitt naturliga utbredningsområde men förvaltningen måste ske på ett sätt som förhindrar otrygghet eller säkerställer goda villkor för gröna näringsverksamheter i de regioner och kommuner där rovdjuren finns.

I den svenska livsmedelsstrategin som Centerpartiet vill utforma är en fossiloberoende produktion och distribution av livsmedel en nödvändighet för att klara omställningen. Sverige kan göra denna omställning till en affärsmöjlighet för vår livsmedelsproduktion. Detta bör ske i kombination med gröna skatteväxlingar och styrmedel för att till exempel stimulera teknisk utveckling av jordbruksmaskiner som drivs av förnybara bränslen. Strategin bör undersöka och pröva odlingsmetoder som innebär mindre markbearbetning, bekämpningsmedel och handelsgödsel men också fleråriga grödor. Även förnybara bränslen, logistik, effektiva transporter och mer säsongsvarierad konsumtion av livsmedel är viktiga delar för att öka hållbarheten i livsmedelskedjan. Detta kan stödjas av en offentlig upphandling som ställer tydliga miljö- och djurskydds krav. Centerpartiets livsmedelsstrategi ska ge förutsättningar för att öka lönsamheten i svenskt jordbruk, stärka den positiva miljöpåverkan och bidra till stärkt konkurrenskraft i de gröna näringarna.

I färdplanen för ett klimatneutralt Sverige till 2050 kommer ett ökat nettoupptag av kol i skog och mark och sänkta utsläpp av metan från jordbruket att vara viktiga byggstenar. Bästa sättet att minska utsläppen av metan från jordbruket är att nyttja gödsel och röta detta till biogas och biogödsel. På så sätt skapas dubbel miljönytta. EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska bli grönare i alla dess delar och i större utsträckning användas för att ge ersättning för miljönyttor som gynnar biologisk mångfald, växtnäringens förluster och kollagring i jord- och skogsbruk. Insatserna ska öka för skötsel av betesmarker och slåtterängar, minskat läckage av växtnäringssämnen och minskade risker vid användning av kemiska växtskyddsmedel. De medel som finns tillgängliga i landsbygdsprogrammet bör i samtliga EU-länder till största delen, och minst hälften, gå till miljö och stärkande av ekosystemtjänster. För att säkra svenska miljöåtgärder ska vi verka för att andra länder höjer sina miljö- och djurskydds krav till vår nivå.

8. LEVANDE HAV OCH VATTEN

Vattenbrist och vattenföroreningar förutspås kunna bli ett globalt hot mot livsmedelsproduktionen och hela samhället som följd. Metoderna som används i jordbruket världen över utgör det största hotet mot vattenförsörjningen då hela 70 procent av vår sötvattensanvändning används till jordbruk. Vid år 2050 behöver ytterligare 1 miljard ton spannmål och 200 miljoner ton kött produceras årligen för att tillfredsställa de ökande behoven av en större befolkning globalt. Detta kräver också betydligt mer vatten. Vi behöver producera mat på ett hållbart resurseffektivt sätt som sparar vatten. När vattenanvändningen ökar försämras renande och utspädningsfunktioner i vattenekosystemen vilket skapar en ansamling av föroreningar i vattnet och därmed också i vårt grundvatten. Dricksvattenbrist är inget tydligt

problem för oss i Sverige men har varit kännbart på vissa håll i landet, men däremot är konsekvenserna av föroreningar i våra vatten, och framför allt i Östersjön allt mer påtagliga.

Livskraftiga marina ekosystem utgör grunden för att kunna nyttja havets resurser. Östersjön är ett känsligt innanhav i kris där övergödning, överfiske och tidigare spridning av miljögifter måste åtgärdas. Nivåerna av växtnärläckage är tillbaka på 1950-talets nivåer trots idogt arbete.

De flesta havsmiljöproblem behöver lösas på land eftersom att det är från samhällen, industrier och ohållbar markanvändning som problemen härstammar. Övergödningen beror på ohållbar tillförsel av näringsämnen, som kväve och fosfor och leder till algbloomning och syrefria bottenar. Arealen syrefria bottenar har tredubblats sedan år 2000 och slår ut allt liv. Utsläppen måste reduceras till en nivå som miljön tål och nedbrytningen av Östersjöns ekosystem måste motverkas med hjälp av bättre teknologi, riktade åtgärdsplaner med kraftfulla miljöåtgärder liksom med stöd till lokala aktiviteter och internationellt samarbete. Centerpartiet arbetar för att Sverige och övriga Östersjöländer ska minska sina utsläpp av gifter och övergödande ämnen till havet genom att Aktionsplan för Östersjön genomförs och att kraven i EU:s Havsmiljöstrategi efterlevs. Förutsättningar behöver också skapas för att Sverige, EU och alla Östersjöländer ska kunna öka uttaget av näringsämnen ur Östersjön. Landsbygdsprogrammets miljöersättningar är en nyckelåtgärd för att minska näringsläckaget. En stor potential finns i de kommunala reningsverken där reningsgraden av kväve och fosfor kan öka och kvävecertifikat för avlopp kan införas, liksom i jordbruket som kan minska läckage av näringsämnen genom att bland annat anlägga fler våtmarker och kantzoner och anpassa gödslingen efter grödans behov. Musselodling är exempel på en åtgärd som å andra sidan minskar övergödningen genom att uppta näringsämnen från haven, men som även bidrar till ett mer hållbart vattenbruk eftersom att musslorna kan bli foder vid fiskodling istället för att använda vildfångad fisk.

De flesta reglerna för den svenska fiskeripolitiken styrs genom EU:s lagstiftning och Centerpartiet är och kommer inom EU fortsatt att vara drivande för ett maximalt hållbart uttag där fiskbestånden får återhämta sig och tillväxt för att på sikt ge hållbara fångster och minskade utkast. Bestånden kan skyddas genom framtagande av selektiva fiskeredskap, mer småskaligt fiske och hållbara fiskekvoter vilket också kan bidra till att sysselsättningen ökar, den biologiska mångfalden och ekosystemen tryggas.

Investeringar i våra hav ger god långsiktig lönsamhet och kan främja utvecklingen av innovationer samt bidra till svenska arbetstillfällen och export av miljöteknologi. Stora miljövinster kan också fås genom att långsiktigt planera för hur havet ska nyttjas hållbart. En

långsiktigt hållbar planering i kombination med ett skydd av kust- och havsområden, enligt de internationella Nagoyamålen som Sverige ska uppfylla, skapar förutsättningar att säkra de marina ekosystemtjänsterna för framtida generationer. Centerpartiet vill införa en ekosystembaserad havsförvaltning nationellt för att uppnå god miljöstatus och driver även detta internationellt. Centerpartiet vill också att Sverige skyddar tio procent av sina kust- och havsområden med utgångspunkt i deras ekologiska värden.

9. INTERNATIONELLT ARBETE FÖR MILJÖ, HÅLLBAR UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING

I ett scenario där den globala medeltemperaturen fortsätter att öka är det först och främst känsliga miljöer och fattigare länder med sämre förutsättningar att hantera effekterna av klimatförändringar som drabbas värst.

Fattigdomen i många länder är fortfarande ett av världens största problem. Men tack vare frihandel och växande öppenhet i världsekonomin har många länder i framför allt Asien men även i Afrika fått ekonomisk tillväxt och spridning av välstånd. Om klimatförändringarna tillåts fortsätta kan dock denna ekonomiska utveckling stagnera på grund av översvämningar, torka, jordförstöring, vattenbrist, flyktingströmmar och andra konflikter som riskerar att uppkomma vid resursbrist.

Ett av hindren för många fattiga länders ekonomiska utveckling är dumpningen av världsmarknadspriserna på livsmedel på grund av att andra länder har statligt subventionerade produktionsstöd. Alltför låga priser har gjort det svårt att investera i moderna jordbruksmetoder och fattiga länders kapacitet att producera livsmedel och biomassa har därmed inte tagits tillvara. De omfattande subventionerna av fossila bränslen och annan miljöskadlig verksamhet måste avvecklas för att möjliggöra för de fattigare ländernas chanser till humanitär och ekonomisk utveckling.

En global utveckling som leder till drastiskt minskade utsläpp av växthusgaser kan ge starka ekonomiska injektioner till de fattigaste delarna av världen. När fossila bränslen fasas ut kommer efterfrågan på biomassa som bränsle och industriråvara att öka kraftigt. Detta kan skapa utvecklingskraft i jordbruket liksom arbetstillfällen och välståndsutveckling på landsbygden. Utveckling och export av biomassa ger också underlag för utbyggnad av vägar och annan infrastruktur som underlättar tillväxt i andra näringsgrenar. Kostnaderna för transporter skulle sannolikt öka initialt och främja närliggande företag och lokalproduktion.

I många fattiga länder är miljökraven på både industri, jordbruk, gruvarbete och andra aktiviteter mycket lågt ställda och utsätter både arbetarna, lokalbefolkningen och världssamfundet för stora risker. Viss verksamhet är så riskfylld att den inte bör bedrivas då skadorna är oåterkalleliga såsom gas- och oljeutvinning ur tjärsand och skiffer. Det handlar inte bara om klimat, markförstöring, utarmning av ekosystem och spridning av miljögifter utan även om utveckling av bakteriell resistens mot läkemedel och antibiotika. Därför är det en viktig del i frihandeln att offentliga och privata upphandlare höjer sina miljökrav och stödjer statsmakterna i utvecklingsländer att bygga upp miljölagstiftning och tillsynsmyndigheter. Svenska företag har ett ansvar för hur deras verksamheter och investeringar i andra länder påverkar miljön där. Svenska företag kan genom sina investeringar, sin teknik och sitt kunnande och genom att ställa krav bidra till hållbar utveckling.

Centerpartiet bör aktivt verka för att i biståndsarbete och internationellt samarbete synliggöra de positiva utvecklingsmöjligheterna som ligger i kombinationen av frihandel och en stark internationell klimatpolitik. I en sådan agenda bör handelspolitik, klimatpolitik och biståndspolitik samspela.

Sverige ska ta ett tydligt ansvar för att förebygga och åtgärda de klimatförändringar världen står inför. Världsbanken konstaterar att utan klimatfokus kommer de uppnådda resultaten för fattigdomsbekämpning och millenniemål att kastas flera årtionden bakåt i tiden.

Utvecklingspolitiken måste omorienteras och klimatfrågorna bli en del av en ny Politik för Hållbar Global utveckling. Det svenska biståndet ska sikta till att stödja hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet och kvinnors möjligheter samt klimat- och miljöinsatser. Siktet är att utrota fattigdomen och göra det hållbart. För att inte riskera gjorda insatser måste klimatfrågorna både via direkt bistånd och additionella resurser kraftigt förstärkas. Det kan leda till förebyggande insatser i nya länder, även i medelinkomstländer för att söka förhindra kommande humanitära katastrofer. Här ligger biståndets nästa stora utmaning. Detta gäller såväl för Sverige som för EU.

Från år 2020 har de industrialiserade länderna inom FN lovat att tillsammans investera 100 miljarder USD årligen till klimatinvesteringar i utvecklingsländer för att bidra till grön omställning och grön tillväxt. Som förtroendeingivande miljöföredöme har Sverige en stor potential att driva klimatfinansieringen framåt. Entreprenörer och privata aktörer har nyckelroller i denna satsning eftersom den privata sektorn utgör basen för handel, tillväxt och sysselsättning i alla länder, inklusive utvecklingsländer. Sverige behöver skapa ramverk och

styrmedel för dem i kombination med budgetutrymme för att säkerställa Sveriges framtida andel av klimatfinansieringen.

Arktis är en indikator på hur världen hanterar klimatfrågan och det som sker där har globala implikationer. Miljön i Arktis är särskilt känslig och smältande isar utgör stora hot både lokalt mot den biologiska mångfalden liksom globalt när vattennivåerna höjs. När isarna smälter öppnas nya tillfällen upp för att exploatera och utvinna mineraler och fossila bränslen vilket skulle ytterligare påskynda förändringarna i Arktis. I Arktiska Rådet har Sveriges ordförandeskap gjort avtryck. Centerpartiet vill gå längre genom att verka för ett moratorium för exploatering av fossila bränslen i Arktis, på land och i vatten, liksom skärpta säkerhetsregler för fartygstrafik i arktiska vatten inklusive områden som tidigare varit istäckta. Utöver detta bör vi även arbeta för att skydda Arktis exempelvis genom att införa ekosystembaserad förvaltning i Arktis samt utse och skydda särskilt känsliga områden där storskaligt fiske och fartygstrafik inte får ske med hänsyn till miljö och ursprungsbefolkning.

Den internationella klimatpolitiken behöver föras på flera olika spår, inte minst på grund av att arbetet i de klimatförhandlingarna går så långsamt fram. Sverige kan påverka EU:s position och lagstiftning i klimatrelevanta frågor, samverka med nyckelländer och aktörer som driver på för en proaktiv klimatpolitik i EU. EU är den största interna handelsmarknaden i världen och därför är EU:s miljökrav på produktion och varor ofta normerande även i andra delar av världen. EU behöver bli tydligare, både som drivande kraft och som föredöme.

En hög ambitionsnivå i de internationella FN-förhandlingarna och bindande avtal är avgörande för att lyckas med en hållbar utveckling och för att nå klimatmålen. Med olika ingångar till klimatförhandlingarna, mellan fattiga och rika länder, är dock risken stor att ambitionsnivån blir för låg i förhållande till vad som behöver göras för att nå 2-gradersmålet och undvika stora klimatförändringar. Sverige behöver av den anledningen arbeta i parallella spår för att länder, kommuner och företag vidtar klimatfrämjande åtgärder som går långt utöver det som bestäms av FN-avtal. Centerpartiet bör verka för att Sverige driver klimatfrågorna inom ramen för alla relevanta internationella och bilaterala samarbeten.

Centerpartiet verkar för att:

1. Sverige ska vara internationellt ledande genom att ställa om till en grön ekonomi som bygger på principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan och att det görs lätt och lönsamt att agera miljövänligt.
2. göra Sverige världsledande på gröna innovationer för jobb och export som löser internationella miljö- och utvecklingsutmaningar.
3. miljön och naturresurser i högre utsträckning ska värderas i ekonomiska termer och inkluderas i tillväxtberäkningar som BNP.
4. pensionskapitalet klimatsäkras genom investeringar i fossiloberoende teknik och verksamhet inför en framtid där fossil energi inte längre subventioneras.
5. ställa höga miljö- och hållbarhetskrav med uppföljningsbara mål i all relevant upphandling för offentlig sektor och statliga bolag.
6. kommuners och landstings ambitioner att driva på klimatarbetet ska uppmuntras av staten och inte förhindras att ställa höga miljökrav.
7. Sverige till 2050 ska vara ett klimatneutralt samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser och att detta ska uppnås exklusive uppköp av utsläppsrätter utomlands.
8. EU:s ambitioner höjs med bindande mål för att minska växthusgasutsläppen med minst 30 procent till år 2020.
9. tillgången på EU:s utsläppsrätter begränsas för att pressa upp priset på koldioxid och öka incitamenten för klimatsmarta investeringar.
10. säkerställa omställning till ett helt förnybart energisystem inom en generation med tydliga delmål för ökad förnybar energiproduktion och energieffektivisering samt genom ambitiösa ekonomiska styrmedel som ambitionshöjningar i det gröna elcertifikatssystemet.
11. storskaliga satsningar på 2:a generationens biodrivmedel ska möjliggöras/underlättas genom en långsiktig energipolitik som ger tydliga regler och förutsättningar.

12. ett svenskt förbud mot gas- och oljeutvinning ur skiffer införs.
13. transportsystemet i Sverige ska bli helt fossilfritt inom en generation, med omedelbara konkreta steg för att nå dit.
14. omställningen till fossilfri fordonsflotta främjas genom gradvis höjd skatt på koldioxidutsläpp och fossila drivmedel och fortsatt goda villkor för förnybara drivmedel.
15. Centerpartiet ska verka för en mångfald av förnybara energikällor med syftet bästa möjliga användningsområden.
16. Sverige ska införa ett bonus-malussystem vid inköp av ny bil, som ger en miljöbilspremie för köp av bil som har lägre utsläpp än genomsnittet, med högre bonus ju miljövänligare bilen är, och där bonusarna finansieras med avgifter på köp av bilar med utsläpp högre än genomsnittet.
17. Sverige med världsledande fordonstillverkare också på sikt ska få världens, i särklass, mest miljöanpassade buss- och lastbilspark och att detta uppmuntras genom miljöfordonspremie för köp i Sverige av de mest miljövänliga bussarna och lastbilarna, kombinerat med en premie för dem som tankar med miljövänligt bränsle.
18. en förstärkt samhällsplanering för, och offentliga investeringar i, spårbundna transporter och kollektivtrafik i hela landet.
19. införa en nationell samordning mellan kommuner och regioner av laddinfrastruktur och tankställen för förnybara drivmedel.
20. använda skärpta miljözoner som redskap för att driva på mot en fossilfri fordonsflotta.
21. regler för miljözoner ska kunna beslutas lokalt.
22. forskning och utveckling inom nya kollektivtrafiksystem stimuleras.
23. förstärka samhällsplaneringen för, och offentliga investeringar i cykelinfrastruktur.
24. införa möjligheten till lokala dubbdäcksavgifter i de tätorter där miljökvalitetsnormen för PM10 överskrids.
25. Centerpartiet verkar för en skärpning av arbetet med att fasa ut farliga kemikalier och hormonstörande ämnen i syfte att uppnå en giftfri vardag.

26. öka incitamenten för återvinning och återanvändning genom att utöka producentansvaret till nya områden samt utveckla fler pantsystem för att förbättra insamlingen av det mest miljöfarliga avfallsgrupperna och mest efterfrågade resurserna.
27. Sverige behöver en strategi för en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning. Centerpartiets målsättning är att öka livsmedelsproduktionen hållbart, utan en negativ påverkan på de mark-, vatten- och ekosystem som produktionen är beroende av.
28. minst hälften av medlen i landsbygdsprogrammet går till miljöåtgärder och stärkande av ekosystemtjänster i samtliga EU-länder.
29. Sverige och övriga Östersjöländer ska minska sina utsläpp av gifter och övergödande ämnen till havet genom att aktionsplanen för Östersjön genomförs och att kraven i EU:s Havsmiljöstrategi efterlevs.
30. Sverige, övriga Östersjöländer och EU verkar för att skapa förutsättningar för ett ökat uttag av näringsämnen ur Östersjön.
31. Sverige skyddar tio procent av sina kust- och havsområden med utgångspunkt i deras ekologiska värden.
32. hållbara klimatanpassningar och miljöåtgärder tydligt ska prioriteras i biståndet för att förebygga bakslag i den internationella fattigdomsbekämpningen, där bästa teknikval är särskilt viktigt.
33. Sverige säkerställer additionella medel, utöver biståndet, som ska gå till klimatinvesteringar i utvecklingsländer för att uppfylla Sveriges andel av åtagandet till 2020 om 100 miljarder USD från FN:s industrialiserade länder.
34. ett skydd av Arktis särskilt känsliga miljö.
35. Sverige arbetar i parallella spår för att länder, kommuner och företag vidtar klimatfrämjande åtgärder som går långt utöver det som bestäms av FN-avtal.